

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
กองการศึกษาฯ และวัฒนธรรม

พระราชเสาวนีย์

จัดทำโดย

กองการศึกษาฯ และวัฒนธรรม

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า

ตำบลบ้านเหล่า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑ ด้านเกษตรกรรม การเกษตรผสมผสาน

ด้านการเกษตรผสมผสานหมุนเวียน ช่วยให้ชาวบ้านสามารถใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถลดรายจ่ายในการซื้อวัตถุดิบในการประกอบอาหาร มีความมั่นคงทางรายได้อย่างต่อเนื่องจากการขายผลผลิตทางการเกษตร มีความมั่นคง และมีอิสระในการใช้ชีวิต ลดการพึ่งพาจากภายนอกใช้แรงงานในการทำเกษตรจากครัวเรือน อาศัยช่วยกันทำคนละไม้คนละมือ

นายคำพันธ์ ทีตอ

ที่อยู่ ๑๙๐ หมู่ ๗ บ้านโคกสว่าง ตำบลบ้านเหล่า อำเภอฟะนิง จังหวัดอุดรธานี

- ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนและศึกษาด้วยตนเอง
- แนวคิดในการสืบทอด อยากให้ลูกๆหลานๆได้รู้จักวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

การปลูกพืชผักสวนครัวไว้บริเวณในครัวเรือน
เลี้ยงไก่/เลี้ยงปลาไว้บริเวณไว้ในครัวเรือน

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

๒ ด้านหัตถกรรมด้านการจักสาน

ด้านการหัตถกรรมด้านการจักสาน เป็นการจักสานที่เกี่ยวกับเครื่องใช้สอยในชีวิตประจำวัน เป็นงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของไทย ที่ผลิตในทุกภูมิภาคโดยใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นในการทำ เช่นไม้ไผ่ โดยการนำมา จัก ผ่า ฉีก ให้เป็นเส้นบางๆ แล้วนำมาขัดสา สอด ไขว้ ขึ้นโครงเป็นรูป ทำเป็นภาชนะ เครื่องมือเครื่องใช้ ในชีวิตประจำวันแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

คุณตาเครือ เหล่าจันทร์

- บ้านเลขที่ ๖๕ หมู่ ๒ บ้านเหล่า ตำบลบ้านเหล่า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี
- ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนและศึกษาด้วยตนเอง
 - แนวคิดในการสืบทอด อยากให้ลูกๆหลานๆได้รู้จักวิถีชีวิตด้านการจักสานไว้ใช้ในครัวเรือนและจำหน่าย

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านหัตถกรรมด้านการแปรรูป

หัตถกรรมด้านการแปรรูป ไม้กวาดทางมะพร้าว คือ ไม้กวาดที่ทำจากก้านใบย่อยของทางมะพร้าว โดยตัดก้านใบย่อยออกจากทางมะพร้าว จากนั้น นำใบมะพร้าวมากรีดแยกแผ่นใบทั้งสองข้างออก ก่อนนำไปตากแดดให้แห้ง ไม้กวาดทางมะพร้าวเป็นวัสดุทำความสะอาดที่ประดิษฐ์ได้ภายในครัวเรือน นิยมใช้สำหรับทำความสะอาดลานบ้าน ลานหญ้า สำหรับกวาดเศษหินก้อนดิน หิน ทราย เศษใบไม้ เป็นต้น

คุณยายเต็ม ใจอุ่น

บ้านเลขที่ ๔๕ หมู่ ๗ บ้านโคกสว่าง ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุตรดิตถ์

- ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนและศึกษาด้วยตนเองแนวคิด
- ในการสืบทอด อยากให้ลูกๆหลานๆได้รู้จักวิถีชีวิตด้านการทำไม้กวาดด้ามยาวไว้ใช้ในครัวเรือนและสืบทอดให้แก่คนรุ่นหลังต่อไป

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านหัตถกรรมด้านการทอเสื่อกก

การทอเสื่อกก เป็นภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น ที่นำเอาต้นกกมาแปรสภาพให้เป็นเส้น ย้อมสี แล้วสานทอให้เป็นแผ่นผืน เพื่อนำมาใช้ปู รอง นั่ง นอน ทำกิจกรรมต่างๆ ต้นกกเกิดขึ้นตามธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น ภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษนำมาใช้ในครัวเรือน ต่อมาสร้างเป็นรายได้เสริมให้ชุมชน พัฒนาอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดความโดดเด่นของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญา

คุณยายน้อย ศรีดงกลาง

บ้านเลขที่ ๖๕ หมู่ ๗ บ้านโคกสว่าง ตำบลบ้านเหล่า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

- ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนและศึกษาด้วยตนเองแนวคิดในการ
- สืบทอด อยากให้ลูกๆหลานๆได้รู้จักวิถีชีวิตด้านการทอเสื่อด้วยต้นกกที่ปลูกไว้ ตามบ้านเรือน เก็บไว้ใช้ใน/ไว้ขาย/เป็นของฝากและสืบทอดให้แก่คนรุ่นหลังต่อไป

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านหัตถกรรม การสานตะกร้าพลาสติก

การสานตะกร้าจากพลาสติก เกิดจากภูมิปัญญาที่มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นในลักษณะของการทำเครื่องจักสานลักษณะต่างๆ ซึ่งแต่เดิมได้นำวัสดุดิบจากธรรมชาติเท่าที่เรเราจะหาได้ใกล้ตัวมาทำให้เกิดประโยชน์เช่น ไม้ไผ่ หวาย มาสานเป็นสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อป้องกันไม่ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสูญหาย จึงจัดทำเครื่องจักสานตะกร้าพลาสติกและมีการดัดแปลงนำพลาสติกมาจักสานเป็นตะกร้าพลาสติก เพื่อให้เกิดความทนทานและสามารถออกแบบเครื่องจักสานได้หลากหลาย เป็นการสร้างรายได้และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

นางไข ฮามจันทร์

บ้านเลขที่ ๒๕ บ้านเหล่า ตำบลบ้านเหล่า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

- ได้รับการถ่ายทอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ถ่ายทอดเรียนรู้เพื่อป้องกันไม่ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสูญหาย
- สามารถสร้างเป็นอาชีพเสริมทำให้เกิดรายได้ และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และสามารถ สืบทอด ถ่ายทอดให้ลูกหลานจากรุ่นสู่รุ่นได้ต่อไป

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการแพทย์ไทย

ด้านการแพทย์แผนไทย ความสามารถจัดการป้องกัน และรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง ทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น ยาจากสมุนไพรอันมีอยู่หลากหลาย การนวดไทย การดูแลรักษาสุขภาพ แบบพื้นบ้านควบคู่กับการรักษาโรคแผนปัจจุบัน โดยศึกษาค้นคว้า อาศัยเทคโนโลยีทั้งเก่าและใหม่ผสมผสานกันไปอย่างต่อเนื่อง

นางรุจิรา ศรีวันทา

บ้านเลขที่ หมู่ ๑๒ บ้านโคกสว่าง ตำบลบ้านเหล่า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

-ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนและศึกษาด้วยตนเองแนวคิดในการสืบทอด อยากให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจในอาชีพพื้นบ้านที่มีรายได้ดีและสืบทอดแก่รุ่นหลังต่อไป

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การใช้ภูมิปัญญาในการทำปุ๋ยหมัก ด้วยวัสดุที่มีในครัวเรือนอ เช่น เปลือกข้าวโพด ชังข้าวโพด มูลสัตว์ และจุลินทรีย์ นำมาทำเป็นปุ๋ยหมักที่สมบูรณ์ การใช้ภูมิปัญญาการทำปุ๋ยหมักเพื่อพึ่งพาตนเอง เป็นการลดค่าใช้จ่าย ลดต้นทุนการทำเกษตรและสร้างรายได้ให้ชุมชน

คุณตาบุญล้ำ พันธุนันท์

บ้านเลขที่ ๗๒ หมู่ ๗ บ้านโคกสว่าง ตำบลบ้านเหล่า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี
-ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนและศึกษาด้วยตนเองแนวคิดในการสืบทอด อยากให้ลูกๆหลานๆได้รู้จักวิถีชีวิตด้านการทำปุ๋ยคอกไว้ใช้ในครัวเรือนไว้ขาย/และสืบทอดให้แก่คนรุ่นหลังต่อไป

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านศิลปกรรม

เป็นการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่างๆ เช่นจิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ การละเล่นพื้นบ้าน และการนันทนาการ กลองยาว เป็นศิลปะของคนไทยในสมัยโบราณ กลองยาวเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มี ประวัติความเป็นมาอันช้านาน บรรพบุรุษของชาวไทยได้คิดค้นการละเล่นต่างๆที่ต้องใช้กลองยาว ประกอบการใช้จังหวะในการตรีกองยาว เป็นการเล่นเครื่องดนตรีที่แสดงถึงความพร้อมเพียงและความสามัคคีในหมู่คณะ เนื่องจากเป็นการเล่นที่ต้องการเน้นจังหวะให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน

นายอุดม พลไกร

บ้านเลขที่ หมู่ ๒๓ บ้านเหล่าดอนเงิน ตำบลบ้านเหล่า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี
-ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนและศึกษาด้วยตนเองแนวคิดในการสืบทอด อยากให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจในอาชีพพื้นบ้านที่มีรายได้ดีและสืบทอดแก่รุ่นหลังต่อไป

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่

ด้านภาษาและวรรณกรรม

ด้านภาษาและวรรณกรรม ปรากฏผลงานสร้างสรรค์ด้านภาษา และสำนวนไทย เช่นคำผญา คำสอน ความเชื่อด้านศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณีใช้ในการปรับประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนาเพื่อความมั่นคงของชุมชน ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น ประเพณีการเกิด การบวช การแต่งงาน การตาย ฯลฯ

พ่อตาหน่า มูริกา

บ้านเลขที่ หมู่ ๑๕ บ้านโคกสว่าง ตำบลบ้านเหล่า อำเภอยะรัง จังหวัดอุดรธานี -ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนและศึกษาด้วยตนเองแนวคิดในการสืบทอด อยากรู้ให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจในภาษาพิธีกรรมเนื่องด้วยพระพุทธศาสนา เช่น การสวดมนต์ การเทศน์ ตอนต้นของพิธีกรรม นิยมใช้ภาษาบาลี และสันสกฤต เมื่อจบแล้วจึงเป็นภาษาไทย หรือภาษาอีสาน และเมื่อจบพิธีกรรมใช้ภาษาบาลี และสันสกฤต

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่

ด้านภาษาและวรรณกรรม

ด้านภาษาและวรรณกรรม ปรากฏผลงานสร้างสรรค์ด้านภาษา และสำนวนไทย เช่นคำผญา คำสอน ความเชื่อด้านศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณีใช้ในการปรับประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนาเพื่อความมั่นคงของชุมชน ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น ประเพณีการเกิด การบวช การแต่งงาน การตาย ฯลฯ

นายบุญเรือง ไชยอาสา

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ๑๓ บ้านเหล่า ตำบลบ้านเหล่า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี
-ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนและศึกษาด้วยตนเองแนวคิดในการสืบทอด อยากรให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจในภาษาพิธีกรรมเนื่องด้วยพระพุทธศาสนา เช่น การสวดมนต์ การเทศน์ ตอนต้นของพิธีกรรม นิยมใช้ภาษาบาลี และสันสกฤต เมื่อจบแล้วจึงเป็นภาษาไทย หรือภาษาอีสาน และเมื่อจบพิธีกรรมใช้ภาษาบาลี และสันสกฤต

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่

ด้านสมุนไพรพื้นบ้าน

สมุนไพรหมายถึง กลุ่มพืชที่นิยมนำมาใช้สำหรับรักษาโรค บำรุงร่างกาย และใช้สำหรับถอนพิษ ตามความเชื่อและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการใช้ในทางการแพทย์แผนโบราณ และแผนปัจจุบัน สมุนไพรบางชนิดนิยมนำมาเป็นส่วนประกอบของอาหาร สมุนไพรเป็นผลผลิตธรรมชาติ ที่มนุษย์รู้จักนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการรักษาโรครักษาไข้เจ็บแต่โบราณ

คุณยายสำเนียง รักษาชาติ

บ้านเลขที่ หมู่ ๕๕ บ้านโคกสว่าง ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุตรดิตถ์
-ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนและศึกษาด้วยตนเองแนวคิดในการสืบทอด อยากให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจสมุนไพรในการดูแลรักษาสุขภาพ

กิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑.กิจกรรมการจักสาน (การสานส้มไผ่)

- ทัศนกรรมเครื่องจักสานเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตตั้งแต่อดีตตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงปัจจุบัน ทัศนกรรมเครื่องจักสานเป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นภูมิปัญญาอันเฉลียวฉลาดของคนในท้องถิ่น ที่ใช้ภูมิปัญญาสามารถนำสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมาประยุกต์ทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งมีประโยชน์ในการดำรงชีวิต

จะเห็นได้ว่าทัศนกรรมเครื่องจักสานมีมานานแล้ว และได้มีการพัฒนามาตลอดเวลาโดยอาศัยการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง การดำรงชีวิตประจำวันของชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ได้เอาความรู้หนังสือมาเกี่ยวข้อง การเรียนรู้ต่างๆ อาศัยวิธีการฝึกหัดและบอกเล่าซึ่งไม่เป็นระบบในการบันทึก (ชูเกียรติ ลีสุวรรณ, ๒๕๓๕) สะท้อนให้เห็นการเรียนรู้ ความรู้ที่สืบทอดกันมาจากอดีตมาถึงปัจจุบันหรือที่เรียกกันว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้นกระบวนการถ่ายทอดความรู้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นคงอยู่ต่อเนื่องและยั่งยืน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาทัศนกรรมเครื่องจักสาน ซึ่งมีความสำคัญยิ่งที่จะให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทัศนกรรมเครื่องจักสานนั้นๆคงอยู่ตลอดไป ซึ่งผลจากการศึกษาระบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นทัศนกรรมเครื่องจักสานนั้น จะนำไปเป็นข้อมูลที่จะนำไปไปพัฒนาระบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาในชุมชนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และดำรงอยู่คู่สังคมสืบต่อไป

๒.กิจกรรมการส่งเสริมการเล่านิทาน (ด้านภาษาและวรรณกรรม)

วรรณกรรมลายลักษณ์ ส่วนใหญ่เริ่มต้นที่วรรณกรรมมุขปาฐะก่อน ภาษาที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นภาษาอีสาน

การถ่ายทอดวรรณกรรมพื้นบ้าน ส่วนใหญ่จะเริ่มจากพระสงฆ์นำมาเทศน์ให้ชาวบ้านฟังในงานบุญต่าง ๆ บ้าง ในการฟังธรรมในช่วงเวลาเข้าพรรษาบ้าง พระสงฆ์จะเลือกเอาวรรณกรรมต่าง ๆ มาประกอบการเทศน์ โดยเทศน์วันละตอน หรือมากกว่า มีเนื้อหาพอที่จะจดจำได้ในแต่ละวัน เมื่อชาวบ้านฟังแล้วก็นำไปเล่าให้ลูกหลานฟัง

วรรณกรรมลายลักษณ์ที่รู้จักกันแพร่หลายได้แก่ ฮีตสิบสองคองสิบสี่ พระเวสสันดรชาดก ท้าวฮุ่งท้าวเจือง ตำนานอุรังคราตุ ชูลูนางอ้ว เสียงสวาสดี จำปาสี่ต้น ท้าวกำกาคำ นางผมหอม ผาแดงนางไอ่ ท้าวสีทน หงส์หิน พระลักษมณ์พระราม (รามเกียรติ์) สังข์ลิ้นไชย นางแดงอ่อน การะเกด ปู่สังกะสาอย่าสังกะสี ปลาแดกปลาสมอ ยาสอนหลาน ท้าวคำสอน ขุนบุษม ศรีโคตร ฝนา คำทวย (คำทาย) เชียงเมียง และกลอนลำ

-กิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

นิทานก้อม หมายถึง นิทานขนาดสั้น เล่าจบภายใน ๓ -๕ นาที คำว่า ก้อม ในภาษาอีสานแปลว่าสั้น การเล่านิทานก้อมให้สนุก ผู้เล่าต้องมีน้ำเสียงและลีลาที่สมจริง ผ่งด้วยความตลก เนื้อหาของนิทานก้อมเป็นเรื่องเสียดสี และล้อเลียนบุคคลในสังคม ส่วนใหญ่จะกล่าวถึงความขัดแย้งหรือชิงไหวชิงพริบกันระหว่างพ่อตากับลูกเขย หลวงตากับสามเณร และการพูดจาแทะโลมระหว่างพี่เขยกับน้องเมีย

กิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

๓.กิจกรรมการส่งเสริมด้านการอนุรักษ์สมุนไพรพื้นบ้าน

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะเสนอถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของการใช้สมุนไพรในวิถีชีวิตของคนในชุมชน เนื่องจากปัจจุบันโลกประสบปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร เนื่องจากการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ที่ผ่านมามักถูกกำหนดด้วยวิธีการเหมือน ๆ กัน โดยละเลยความสำคัญของความหลากหลายทางภูมิปัญญา รวมไปถึงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นด้วย ทำให้การพัฒนาดังกล่าวไม่ยั่งยืน สาเหตุของปัญหาดังกล่าวมาจากแนวความคิด ความรู้ ที่เรียกรวมขึ้นต้นว่า ภูมิปัญญาสมัยใหม่ การพัฒนาประเทศด้านภูมิปัญญาสมัยใหม่นี้ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมด้านสุขภาพอนามัยและการรักษาพยาบาล กล่าวคือ มนุษย์ทุกกลุ่มทุกสังคมมีการพัฒนาและสั่งสมความรู้ด้านการรักษาพยาบาลมานานก่อนที่จะเกิดการพัฒนาค่าแพทย์ตะวันตกแผนใหม่ แต่เนื่องจากระบบการรักษาพยาบาลแบบดั้งเดิมของมนุษย์ไม่แยกกันเด็ดขาดระหว่างกายกับใจ การรักษาพยาบาลโดยใช้สมุนไพรแบบดั้งเดิมนั้นจึงมักจะใช้ควบคู่ไปกับพิธีกรรมและเวทย์มนต์คาถา จึงทำให้แพทย์แผนใหม่มองว่าการแพทย์พื้นบ้านเป็นเรื่องงมงาย มนุษย์จึงละเลยความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นไป

